Autor Guste Santini
Srijeda, 05 Siječanj 2011 20:31

U globaliziranom svijetu porezi su temelj nacionalne ekonomoske politike. Na žalost porezi ne služe u dovoljnoj mjeri u ostvarivanju ekonomskih ciljeva. Na prvom su mjestu fisklani, potom slijede socijalni i na kraju, ako ostane dovoljno prostora, ekonomski ciljevi. U eurozoni, vrijedi za sve zemlje koje „vežu“ svoju nacionalnu valutu za neku drugu valutu (dolar, yen itd.), Njemačka određuje kriterije, pravila igre, dok se druge zemlje, članice, moraju njima prilagoditi. Neke uspiju, neke ne. Tako, s jedne strane, imamo za sada PIGS koje nisu u stanju pratiti nametnut im „tempo“, dok, s druge strane, Nizozemska više i Francuska manje uglavnom drže tempo kojeg nameće močna Njemačka. Velika je Britanija pametno „iskočila“ iz eura pa sama može diktirati tečaj funte sterlinga, sukadno ciljevima ekonomske politike, neovisno o kretanjima eura. Mora se reći da engleska centralna banka ipak budno prati kretanje dolara i tome se, gledano dugoročno, prilagođava. Drugim riječima Velika Britanija ima monetarni suverentiet dok ga članice eurozone nemaju. To je bitno.

Poslovni dnevnik prenosi izjavu ministra financija UK Georgea Osebornea: **„Podizanje stope PDV-a moćan je alat u razdoblju ekonomske dužničke krize“.**

Velika je Britanija na početku globalne krize smanjila stopu PDV-a sa 17.5 na 15% što je komentirano na ovim stranicama. Njemačka je na početku krize povećala stopu PDV-a sa 16 na 19% što sam također komentirao na ovim stranicama. Usput rečeno i druge su zemlje mjenjale stope poreza na PDV; neke povećavale neke smanjivale.

Smanjenje stope PDV-a u Velikoj Britnaiji sam nazvao „nesretnim potezom“ sumljajući u održivost te i takve mjere što se je ubrzo pokazalo opravdanim. Od početka ove godine imamo povećanje porezne stope od 17,5 na 20%. Tako su stvari ipak došle na svoje pri čemu ne treba gubiti iz vida negativne učinke što je imalo smanjenje porezne stope PDV-a na stanje državne blagajne.

Njemačka kao vodeća zemlja, kada je u pitanju izvozna orijentacija, krizi se je suprostavila povećanjem poreza na dodanu vrijednost i tako dodatno usmjerila nacionalno gospodarstvo u pravcu izvoza. Između ostalog povećanje porezne presije putem poreza na dodanu vrijednost rezultiralo je, kao što danas znamo, učinkovitom savladavanju kriznog vala kojem je njemačko gospodarstvo bilo izloženo. Još jednom svaka čast gospođo Merkel.

Čitaoci mojih radova odnosno ovih stranica znaju moj stav glede poreznog sustava. Međutim,

na žalost, put spoznaje je trnovit, a u hrvatskom slučaju i vrlo skup. O ekonomskim učincima poreza pišem više od četvrt stoljeća. Uvijek sam smatrao - i danas smatram – da u slučaju male i nerazvijene zemlje postoje znatna ograničenja u poreznoj presiji, odnosno, što je isto, porezni kapacitet nerazvijene i, posebno, otvorene zemlje je vrlo ograničen i to valja imati u vidu. Upravo zato smatram da proračun mora početi od prihodne strane kako bi se odredili mogući porezni prihodi koji ne bi djelovali kontraktivno na gospodarstvo, s jedne strane, i, s druge strane, od presudne je važnosti koje ciljeve podstavljamo pred porezni sustav. Dominacija fiskalnih ciljeva u uvjetima krize je, blago rečeno, neprimjerena.

Zašto je to tako?

Razlog je jednostavan. Zemlja koja ima višegodišnji deficit na tekućem računu platne bilance troši više nego što proizvodi. Taj se dug mora kadtad vratiti. Kad vjerovnici odluče, smanjivši kreditni drejting, da bi daljnje povećanje duga moglo značajno ugroziti naplatu prije odobrenih kredita nastupa otrežnjenje. To se dogodilo Grčkoj, Irskoj, a očekuje se da će se isto dogoditi Portugalu, a moguće je i Španjolskoj; time popis kandidata nije iscrpljen. Hrvatska je upravo u tom neželjenom ali očekivnom položaju. Rješenje, govoreći ekonomskim jezikom, je smanjenje potrošnje i povećanjem izvozne orijentacije. Hrvatskoj danas treba izvozno gospodarstvo. Nije prihvatljivo rješavati gospodarsku krizu dodatnim zaduživanjem na način kao što smo to činili od 1993. Godine, posebno 2000. Godine. Inače, o odnosima izravnih i neizravnih poreza, te ekonomskim učincima zainteresirani čitalac može naći u mojim radovima na ovim stranicama, te u mojoj knjizi „Porezna reforma i hrvatska kriza“ koja je na crti porezne politike gospođe Merkel. Što više održivost eurozone mi se čini prilično nerealnim ciljem bez primjerene dopune maastrichtskih kriterija poreznim kriterijima o čemu sam pisao na ovim stranicama, odnosno u časopisu Ekonomija/Economics XVII, br. 1.